MALTA

QORTI KOSTITUZZJONALI

S.T.O. PRIM IMHALLEF

SILVIO CAMILLERI

ONOR. IMHALLEF

GIANNINO CARUANA DEMAJO

ONOR. IMHALLEF

NOEL CUSCHIERI

Seduta tas-6 ta' Frar, 2015

Appell Civili Numru. 71/2011/1

Peter sive Rino Muscat Scerri, Carmel sive Charles Zerafa, Albert Attard, Roland Darmanin Kissaun, Henry Attard, Robert Cauchi, Shaun Arrigo, Emanuel Micallef, Joseph Casha, John Dalli, Christoper J. Pace, Geoff Fosberry, George Smith, Mark Darmanin Kissaun, Smyth Dunbar, Trevor Sullivan, Paul Gauci, Paul Cremona, Silvio Farrugia, Gordon Mizzi

v.

L-Avukat Generali, l-Awtorita` dwar it-Trasport f'Malta u b'digriet tat-12 ta' Jannar 2012 "l-Awtorita` dwar it-Trasport f'Malta"

trid tinqara' "l-Awtorita` ghat-Trasport f'Malta",
il-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Komunikazzjoni

<u>Preliminari</u>

1. Dawn huma zewg appelli, wiehed intavolat mill-Avukat Generali u l-iehor intavolat mill-Awtorita` ghat-Trasport f'Malta minn sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali), fis-17 ta' Marzu 2014, li permezz taghha dik il-Qorti ddecidiet il-kawza billi:

- Illiberat lill-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Kommunikazzjoni mill-osservanza tal-gudizzju;
- Cahdet l-eccezzjonijiet tal-intimat Avukat Generali u tal-intimata Awtorità ghat-Trasport f'Malta;
- Iddikjarat illi bid-decizjoni tal-intimata Awtorità ghat-Trasport f'Malta illi unilateralment thassru d-drittijiet akkwiziti li kienu jgawdu r-rikorrenti fl-uzu tal-irmigg ghall-yachts taghhom fil-Yacht Marina Ta' Xbiex meta minn kuntratt permanenti nbidlu ghal kuntratt ghal sena hija kkommettiet ksur tal-jeddijiet fondamentali tar-rikorrenti kif dawk il-jeddijiet huma protetti bl-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u bl-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fondamentali.
- Ordnat lill-intimata Awtorità ghat-Trasport f'Malta sabiex tirrikonoxxi, tirrispetta u twettaq mill-gdid id-drittijiet li kellhom ir-rikorrenti fl-uzu tal-irmigg ghall-yachts taghhom fil-Yacht Marina Ta' Xbiex qabel hadet id-decizjoni li minn kuntratt permanenti li

kellhom taghtihom kuntratt ghal sena billi b'mod prattiku u ragonevoli taghti lura lir-rikorrenti d-dritt ghall-irmigg fil-Yacht Marina Ta' Xbiex li ghandu jkun permanenti u ndefinit bil-kondizzjoni li jibqa' jithallas lill-Awtorita` intimata dritt ta' mizata ghall-uzu tal-irmigg, liema dritt ta' mizata l-Awtorita` intimata jkollha dritt taggorna b'mod ragonevoli minn zmien ghal zmien.

- Astjeniet milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tat-tielet talba.

- Bl-applikazzjoni tal-Art. 223(3) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta, ordnat lil kull parti tbati l-ispejjez taghha.

Ir-Rikors tal-Atturi

2. Bir-rikors taghhom tat-3 ta' Novembru 2011, l-atturi talbu lill-ewwel Onorabbli Qorti joghgobha:

- "Tiddikjara illi l-intimati jew min minnhom, meta unilateralment qed jabbrogaw drittijiet inerenti gawduti mir-rikorrenti kif fuq spjegat jincidi d-drittijiet fundamentali u kostituzzjonali taghhom kif sanciti fl-ewwel artiklu tal-ewwel skeda tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni.

- "Taghti dawk ir-rimedji kollha mehtiega u necessarji fil-konfront tar-rikorrenti sabiex jigu salvagwardati d-drittijiet fundamentali taghhom.

- "Finalment taghti provvediment *ad interim* b'mod urgenti fis-sens illi l-awtorita` intimata tigi inibita milli tizzgombra jew b'xi mod tinterferixxi mad-drittijiet u servizzi attwali illi qed igawdu l-atturi li jorbtu l-yachts taghhom f'Ta' Xbiex Yacht Marina, Ta' Xbiex.

  "Bl-ispejjez."

3. Il-fatti migjuba fir-rikors promotorju u li minnhom jilmentaw ir-rikorrenti huma kif gej:

> "1. Illi r-rikorrenti huma s-sidien ta' numru ta' yachts li jorbtu f'Ta' Xbiex Yacht Marina, Ta' Xbiex.
>
> "2. Illi huma kienu inghataw kirja / koncessjoni sabiex jorbtu l-yachts taghhom versu berthing fee ragjonevoli u fissa pagabbli fis-sena. Huma ilhom jorbtu l-yachts taghhom fl-istess yacht marina ghal ghexieren ta' snin.
>
> "3. Illi l-atturi gew avvicinati mill-Awtorita` intimata fejn huma gew infurmati illi in vista tal-Avviz Legali 103 tal-2011, Yachting Centres Regulations 2011, huma ghandhom jiffirmaw kuntratt ma' Transport Malta liema kuntratt gie anness ma' l-istess ittra.
>
> "4. Illi l-implikazzjoni kienet li jekk ma jiffirmawx il-kuntratt huma jigu mgieghla jnehhu l-yachts taghhom mill-yacht marina in kwistjoni bi pregudizzju irreparabbli ghalihom.
>
> "5. Illi permezz ta' dan il-kuntratt pero' r-rikorrenti ser jitqieghdu f'posizzjoni ferm zvantaggjata milli kienu sa' llum. Fost affarijiet ohra l-kuntratt huwa ghal sena, il-berthing fees ser jizdiedu sproporzjonatament skond l-iskeda annessa ma' l-istess kuntratt. Imbaghad skond klawsola 4.2 tal-kuntratt l-awtorita` intimata qed tirrizerva favur taghha li tgholli l-berthing fees skond kif jidhrilha.
>
> "6. Illi kif jirrizulta mill-ircevuti li kopja taghhom qed tigi esebita bhala Dok A, originarjament ir-rikorrenti jew l-avanti kawza taghhom kienu ffirmaw kuntratt ta' kirja jew koncessjoni mal-Gvern sabiex jutilizzaw il-Marina in kwistjoni liema kuntratt, kif jirrizulta mill-istess ircevuti, kien wiehed ta' natura permanenti. Fil-fatt fl-ircevuti hawn fuq imsemmija hemm indikat il-kliem "contract: permanent."
>
> "7. Illi dan kollu jilledi d-dritt fundamentali tar-rikorrenti bi ksur tal-ewwel artiklu tal-ewwel skeda tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni."

4. Huwa evidenti li r-riferenza fir-rikors promotorju ghal-lezjoni ta' "l-ewwel artiklu tal-ewwel skeda tal-Konvenzjoni...". kellha tirreferi ghall-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni.

- Wara li jirriproduci l-artikoli 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni u l-artikolu 37 tal Kostituzzjoni li jirrigwardaw il-harsien tad-dritt ta' proprjetà, ir-rikorrent jissottometti li "d-drittijiet tal-atturi ta' kirja/koncessjoni permanenti sabiex jorbtu l-yachts taghhom ma' Ta'

Xbiex Yacht Marina ghandhom jitqiesu bhala beni ai fini tal-ewwel artiklu tal-ewwel skeda tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem." u in sostenn ta' din is-sottomissjoni jiccita mis-sentenza "*Buxom Poultry Limited (C-2388) vs Kummissarju tal-Artijiet; u Ministru ghar-Rizorsi u l-Affarijiet Rurali*"[1] biex juri li l-beni mharsa huma dawk l-affarijiet kollha li ghandhom valur ekonomiku tant li l-Qorti fi Strasburgu qiset, fost hwejjeg ohra, bhala beni ai fini tad-dritt fundamentali ta' proprjetà il-'goodwill' ta' intrapriza, u licenzja kummercjali biex tbiegh xorb alkoholiku kif ukoll li 'legal claims' jistghu jigu interpretati bhala beni ai fini ta' dan id-dritt.

5. Ir-rikorrent imbghad issokta jargumenta kif gej:

> "11. Illi l-agir in kwistjoni jmur kontra l-principji ta' "legitimate expectation" u dritt kwezit (jew "vested rights") u jilledi d-dritt fundamentali tar-rikorrenti hawn fuq imsemmi.
>
> "12. Illi l-principju ta' dritt kwezit kien gie propost minn Lassalle li jitratta dwar l-invjolabilita` tad-drittijiet akwiziti (vested rights). Skond din it-teorija, il-ligi ghandha tircievi applikazzjoni shiha mhux biss ghall-kazijiet godda imma anki ghall-kazijiet li jipprecedu il-promulgazzjoni ta' dik il-ligi, basta, izda, ma jigux mittiefsa d-drittijiet ga' akkwiziti taht il-ligi l-antika;
>
> "Din it-tejorija tibbaza d-dottrina taghha fuq dawn il-premessi:
>
> (a) tkun ingustizzja li ligi tilledi dritt ga' akwizit ghax jekk taghmel dan tkun qed tiddepriva persuna mid-drittijiet tieghu u tkun qed tghaddi dawk id-drittijiet li huwa kellu u gawda lil haddiehor;
>
> (b) ma jkunx fl-interess tas-socjeta' in generali li l-ligi stess tkisser id-drittijiet ga' akwiziti ghax inkella tkun qed tnehhi l-incentiv individwali u l-entrapreneurship tal-individwu li maghha ggib il-prosperita` fis-socjeta';
>
> "Gabba, fil-ktieb tieghu Della Retroattiva Delle Legge (Volum 1, pagna 191) jiddefinixxi dritt akwizit bhala –
>
> "… that acquired by a person by reason of a fact which according to the law existing at the time that fact took place, was capable of calling into

[1] P.A. (Kost.) Rik. Nru., 44/2010, 15/12/2010

being that right which according to that same law had come to form part of the property of that person…";

"Din id-definizzjoni tikkontjeni tlett ingredjenti:

(a) l-ezistenza ta' ligi antika li kienet tippermetti ghal metodu partikolari li permezz tieghu seta' jinkiseb dritt;

(b) l-att li permezz tieghu fil-ligi antika seta' jigi akwizit dak id-dritt;

(c) li dak id-dritt kien sar jiffurma parti mill-proprjeta' ta' persuna;

"13. Illi anke fil-ligi Ingliza nsibu referenza ghall-principju ta' "legitimate expectation" fejn japplika l-principju ta' *fairness* u *reasonableness* ghal sitwazzjoni fejn persuna ghandhom aspettattiva jew interess illi awtorita` pubblika izzomm fis-sehh prattika kostanti.

"14. Illi ghal kull buon fini jinghad illi Avviz Legali 103 tal-2011, Yachting Centres Regulations 2011 bl-ebda mod ma jawtorizza lill-awtorita` intimata milli tikkalpesta drittijiet ta' terzi."

<u>Ir-Risposta Tal-Awtorita` Ghat-Trasport f'Malta</u>

6. Permezz tar-risposta taghha tal-4 ta' Jannar 2012, l-Awtorita` ghat-Trasport f'Malta eccepiet:

"1. Illi preliminarjament, l-Awtorita` esponenti tirrileva illi isimha ai termini tal-Kap. 499 tal-Ligijiet ta' Malta huwa l-"Awtorita` Ghat-Trasport f'Malta" u mhux "l-Awtorita` dwar it-Trasport f'Malta" u ghalhekk jehtieg illi ssir il-korrezzjoni opportuna.

"2. Illi preliminarjament ukoll, il-kuntratt dwar facilitajiet ta' rmigg li skont ir-rikorrenti jilledi d-drittijiet Kostituzzjonali taghhom kien gie emendat sostanzjalment wara diskussjonijiet bejn l-Awtorita` esponenti u l-istess rikorrenti fil-kuntest ta' mandat ta' inibizzjoniipprezentat mir-rikorrenti f'April 2011 (*Rino Muscat Scerri et v. Transport Malta*, 514/11 JA).

"Illi tant hu hekk illi l-proceduri tal-mandat in kwestjoni kienu gew irtirati wara illi l-konsulenti legali fil-prezenza tal-partijiet minnhom rapprezentati iddikjaraw quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Civili illi kien intlahaq ftehim bejn il-partijiet.

"Illi ghalhekk il-ftehim attakkat gie accettat mir-rikorrenti, wara emendi sostanzjali suggeriti mill-konsulenti legali taghhom. Huwa

ghalhekk inkomprensibbli kif ir-rikorrenti jistghu issa jsostnu illi l-ftehim jilledi d-drittijiet taghhom.

"Illi ghalhekk biss dawn il-proceduri huma bl-akbar rispett frivoli u vessatorji.

"Ghal kull bwon fini, kopja tal-atti tal-mandat in kwestjoni qed jigu annessi bhala Dok TM 1.

"3. Illi fil-mertu it-talbiet tar-rikorrenti ghandhom jigu michuda peress li huma infondati fil-fatt u fid-dritt u dan ghar-ragunijiet segwenti;

"3.1. Illi fl-ewwel lok, ir-rikors huwa msejjes fuq premessi zbaljati stante illi mhuwiex minnu illi r-rikorrenti kienu qatt igawdu "kuntratt ta' kirja" jew "koncessjoni" illi tippermettilhom jirmiggjaw id-dghajjes taghhom fil-Marina "fuq bazi permanenti."

"Illi f'dan ir-rigward, kif se jigi muri fit-trattazzjoni tal-kawza, l-unici drittijiet li kellhom ir-rikorrenti kien illi huma jgawdu facilita` ta' rmigg fil-*marinas* gestiti mill-Awtorita` limitatament ghall-perjodu massimu ta' sena li jhallsu ghalih bil-quddiem. Dan id-dritt jista' jigi mxebbah ma' dak ta' uzu ta' *unspecified parking space* fis-sens illi, limitatament ghal perjodu mhallas bil-quddiem, ir-rikorrenti ikollhom il-facilita` li jorbtu fil-marina gestita mill-Awtorita` pero mhux necessarjament fl-istess berth. Dan skont ir-Regolamenti dwar ic-Centri tal-Yachting (A.L. 71 tal-1992 kif emendat) u kif rikonoxxut u stabbilit mill-Qrati nostrani *inter alia* fis-sentenzi *Emmanuel Gatt et v. Awtorita` Marittima ta' Malta* [Prim Awla, 7 ta' Lulju, 2004, kopja anness bhala **TM 2**] u *White Wave Company Limited v. Awtorita` Marittima ta' Malta* [Prim Awla, 2 ta' Dicembru, 2004, kopja annessa bhala **TM 3**].

"3.2 Minghajr pregudizzju ghas-suespost, id-dritt illi r-rikorrenti seta' kellhom ma jikkwalifikax bhala "proprjeta'" jew "possediment" fit-termini tal-Artikoli 37 tal-Kostituzzjoni u tal-Ewwel Artiklu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea.

"3.3 Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost ma kien hemm l-ebda ksur tal-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni stante li bl-ebda tigbid ta' immaginazzjoni ma jista' jinghad li l-Awtorita` wettqet xi tehid forzuz ta' proprjeta';

"3.4 Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-Awtorita` dejjem agixxiet skont il-ligi u fi twettiq tal-obbligi u l-funzjonijiet legali taghha ai termini:

- tal-Kap 499 tal-Ligijiet ta' Malta, li fost l-ohrajn jistipula illi l-Awtorita` ghandha tirregola, tikkontrolla, tizviluppa u tmexxi 'l quddiem centri tal-jottijiet

- tal-Avviz Legali 103 tal-2011 (regolament dwar ic-Centri ta' Yachting) li jistipula li kull operator ta' marina ghandu jippublika regolamenti u tariffi li japplikaw f'dik il-marina partikolari.

"4. Illi a skans ta' ripetizzjoni, l-esponenti tirreferi ghar-risposta taghha fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni fejn il-punti fuq imressqa gew trattati f'aktar dettall.

"5. Salv eccezzjonijiet ulterjuri."

Ir-Risposta tal-Avukat Generali u tal-Ministru Ghat-Trasport u Telekomunikazzjoni

7. B'risposta tas-6 ta' Jannar 2012, l-Avukat Generali u l-Ministru ghat-Trasport u Telekomunikazzjoni talbu lill-ewwel Qorti joghgobha tirrespingi t-talbiet tar-rikorrenti bl-ispejjez kontra taghhom.

8. Huma eccipew is-segwenti:

"1. Illi preliminarjament, l-esponent Ministru ntimat gie mharrek hazin, stante li f'tahrika bhal din, ai termini tal-Artikolu 181B(i), huwa biss il-Kap tad-Dipartiment jew l-entita` responsabbli, f'dan il-kaz l-Awtorita` dwar it-Trasport f'Malta, li ghandu jigi mharrek, u mhux il-Ministru.

"2. Illi ukoll preliminarjament, l-azzjoni tar-rikorrenti quddiem din l-Onorabbli Qorti m'hijiex proponibbli stante illi huma kellhom rimedju ordinarju konsistenti f'azzjoni amministrattiva sabiex jattakkaw id-decizjoni tal-Awtorita` intimata li titlobhom jintrabtu bil-kuntratt propost lilhom f'April ta' din is-sena minnflok jibqghu jgawdu l-koncessjoni li kellhom qabel sabiex jorbtu fil-marina. Din l-azzjoni kienet disponibbli ghalihom taht l-Artikolu 469A(1) u b'mod partikulari is-subincizi (b), (c) u (d) tal-imsemmi artikolu.

"3. Illi inoltre u bla pregudizzju ghas-suespost, jidher illi r-rikorrenti fil-fatt diga' iffirmaw il-kuntratt propost lilhom. Jekk dan huwa l-kaz, allura din l-azzjoni hija improponibbli stante illi r-rikorrenti bl-agir taghhom stess urew illi qeghdin jakkonsentixxu ghal tali kuntratt u ma jistghux issa jreggghu lura l-kunsens li taw permezz tal-firma taghhom.

"4. Illi inoltre u dejjem bla pregudizzju ghas-suespost, ir-rikorrenti ma sofrew ebda ksur tal-Konvenzjoni u / jew Kostituzzjoni, u ghaldaqstant l-ebda wahda mit-talbiet taghhom ma tista' tintlaqa'.

"5. Illi l-ftehim li r-rikorrenti ghandhom mal-Awtorita` huwa biss ftehim illi jaghti lir-rikorrenti d-dritt li jorbtu d-dghajjes taghhom fil-Marina ghal perjodu ta' sena. Wara li tiskadi s-sena, il-partijiet iridu jaqblu li jgeddu l-ftehim billi min-naha tar-rikorrenti joffru l-ammont ta' flus miftiehem u dan jigi accettat min-naha tal-Awtorita`. Izda tali ftehim huwa biss validu ghal sena, u jista' ma jigix imgedded jekk mhux bi qbil taz-zewg partijiet, u dan anki skond gurisprudenza kostanti.

"6. Illi r-rikorrenti jaghmlu referenza ghas-sentenza li nghatat f'Buxom Poultry Ltd. vs. Kummissarju tal-Artijiet et. Izda sa fejn jistghu jinnotaw l-esponenti, l-parti ikkwotata minnu, aktarx bi svista, ma tiffurmax parti minn dak li osservat il-Qorti izda tifforma parti mir-rikors promotur tas-socjeta' Buxom Poultry Limited, liema rikors gie riprodott fl-intier tieghu fis-sentenza tal-Qorti.

"7. Illi inoltre ma hemm ebda dritt kwezit li s-socjeta' rikorrenti tista' tivvanta. Dak li ghandhom ir-rikorrenti m'huwiex dritt fuq il-proprjeta' izda jedd cirkoskritt bi ftehim mal-Awtorita` intimata, u bl-ebda mod ma jista' jinghad li d-dritt in kwistjoni 'had come to form part of the property" tal-istess rikorrenti."

<u>Verbal tat-12 ta' Jannar 2012</u>

9. Rat il-verbal tal-udjenza tat-12 ta' Jannar 2012 fejn *inter alia* wara li r-rikorrenti talbu korrezzjoni fl-isem tal-Awtorita` intimata, din tal-ahhar irtirat l-ewwel eccezzjoni.

10. Rat l-atti processwali kollha.

<u>Is-sentenza appellata</u>

11. Il-konsiderazzjonijiet li wasslu lill-ewwel Qorti ghas-sentenza taghha tas-17 ta' Marzu 2014 in kwantu relevanti ghal dan l-appell kienu s-segwenti:

“**Ikkunsidrat** :

“**<u>V. It-tieni eccezzjoni tal-Avukat Generali u tal-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Komunikazzjoni</u>**

“Fit-tieni eccezzjoni qieghed jinghad li r-rikorrenti kellhom rimedju **<u>ordinarju</u>** tal-isharrig gudizzjarju tal-azzjoni amministrattiva li hadet l-Awtorita` intimata fil-konfront taghhom skond l-Art 469A tal-Kap 12. Hekk irrilevat ukoll l-Awtorita` intimata fin-nota ta’ osservazzjonijiet taghha. Fin-noti taghhom, l-intimati jsostnu illi bil-fatt illi r-rikorrenti kienu pprecedew dan il-procediment bit-talba ghall-hrug ta’ mandat ta’ inibizzjoni kienu qeghdin jirrikonoxxu li l-pretensjonijiet taghhom setghu jigu ndirizzati, trattati u decizi mill-qrati ta’ gurisdizzjoni ordinarja. Bil-fatt illi rtiraw it-talba taghhom ghall-hrug tal-mandat u bil-fatt illi baqghu ma pprezentaw azzjoni fil-qrati ordinarji, ifisser li ghazlu li ma jezercitawx ir-rimedju ordinarju li kellhom u kwindi ma jistghux issa jmorru ghal dan il-procediment kostituzzjonali li min-natura tieghu huwa eccezzjonali.”

12. Hawnhekk l-ewwel Qorti ghaddiet sabiex taghmel rassenja ta’ diversi sentenzi dwar il-kwistjoni tal-ezawriment tar-rimedju ordinarju u ccitat fit-tul mill-istess u kkonkludiet kif gej:

*“*Fuq l-iskorta ta’ din il-gurisprudenza, johrog bic-car illi sabiex tintlaqa’ eccezzjoni bhal dik taht ezami, il-Qorti trid tkun sodisfatta li (i) mezzi xierqa ta’ rimedju ghall-ksur allegat huma jew kienu disponibbli favur ir-rikorrenti ; u (ii) li l-mezz xieraq ta’ rimedju irid ikun wiehed **<u>effettiv</u>** – cioe’ wiehed li jista’, jew seta’ kieku gie utilizzat, adegwatament jikkompensa lill-vittma ghal dak il-ksur, jew li altrimenti jaghmel tajjeb ghal dak il-ksur, per ezempju billi l-att leziv jigi dikjarat null ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi b’mod li l-vittma jigi reintegrat fil-jeddijiet tieghu. Fil-kaz tal-lum, mill-assjem tal-provi inkluz id-dokumenti fosthom l-atti tar-rikors ghall-hrug ta’ mandat ta’ inibizzjoni, jirrizulta li l-proceduri gudizzjarji kienu skattaw peress li l-Awtorita` intimata kienet baghtet ittra lir-rikorrenti fejn avzathom illi in vista tal-Avviz Legali 103 tal-2011, huma kellhom jiffirmaw kuntratt gdid. L-agir tal-Awtorita` intimata kien imsejjes fuq ir-realta’ li l-istat tad-dritt kien inbidel ghar-rigward tal-*berthing* tad-dghajjes. Per konsegwenza, din il-vertenza ma titrattax kwistjoni semplici ta’ decizjoni mehuda mill-Awtorita` li qed tigi kontestata ghax ittiehdet b’mod abbuziv jew b’mod li jaghti lok ghal stharrig gudizzjarji ai termini tal-Artikolu 469A tal-Kap 12. Il-vertenza nholqot peress li r-rikorrenti qeghdin jikkontendu li saru vittmi ta’ lezjoni da parti tal-Awtorita` li pprivathom minn dritt kwesit minghajr rimedju effettiv. Li kieku r-rikorrenti marru ghall-azzjoni skond l-Art 469A tal-Kap 12 ma kinux ser jinghataw rimedju effettiv skond dik id-disposizzjoni. Kif inhu risaput, f’kawza ghal stharrig gudizzjarju, ir-rimedji li tista’ taghti l-

Qorti huma limitati hafna – anke d-danni li jistghu jinghataw huma limitati b'dak li jiddisponi s-subartikolu (5) tal-Artikolu 469A. F'kawza ghal stharrig gudizzjarju il-Qorti ma tistax tissostitwixxi ruhha ghall-awtorita` responsabbli mill-eghmil amministrattiv u tordna hi l-hrug tal-licenza li l-awtorita` kompetenti tkun irrifjutat li tohrog. Huwa biss f'din is-sede, jekk ikun hekk jirrizulta, li jista' jinghata rimedju shih u effettiv bhar-*restitutio in integrum* lill-vittma ta' lezjoni ta' dritt fondamentali. Fil-kaz tal-lum propju xejn ma jzomm lil din il-Qorti li tirreintegra lir-rikorrenti fid-drittijiet li kellhom jekk issir li d-dritt li kellhom kien jammonta ghal "possediment" u jekk issib li kien hemm vjolazzjoni ta' dak id-dritt. Il-Qorti mhijiex tal-fehma li din taht ezami hija kwistjoni li ghandha tigi trattata u deciza minn qorti ta' gurisdizzjoni ordinarja izda tinvesti bis-shih materja ta' dritt fondamentali tutelat mill-Kostituzzjoni u mill-Konvenzjoni. Ghalhekk qeghda **<u>tichad</u>** it-tieni eccezzjoni tal-Avukat Generali u tal-Ministru ghat-Trasport u Telekomunikazzjoni."

13. L-ewwel Qorti ssoktat bil-konsiderazzjonijiet taghha kif gej:

"**Ikkunsidrat :**

"**VI. <u>It-tieni eccezzjoni tal-Awtorita` intimata</u>**

"L-Awtorita` intimata tghid illi l-kuntratt il-gdid dwar facilitajiet ta' rmigg li, skont ir-rikorrenti jilledi d-drittijiet kostituzzjonali taghhom, kien gie emendat sostanzjalment wara diskussjonijiet bejn l-Awtorita` u r-rikorrenti meta kien qed jigi trattat ir-rikors ghall-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni fl-ismijiet "*Rino Muscat Scerri et v. Transport Malta*" (Nru 514/2011 JA). Skont l-Awtorita`, il-mandat kien gie irtirat mir-rikorrenti propju ghaliex intlahaq ftehim. Ghalhekk, dejjem skont l-Awtorita`, huwa nkomprensibbli kif ir-rikorrenti jistghu issa jallegaw illi l-ftehim jilledi d-drittijiet taghhom."

u wara li ghamlet riferenza ghal verbal li sar waqt pendenza ta' smigh ta' rikors ghall-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni fil-kawza "**<u>Thomas Zahra et v. Joseph Cassar et.</u>**" u ghas-sentenza tat-13 ta' Frar 2012 f'dik il-kawza kompliet tghid:

"Il-Qorti rat l-atti tal-mandat u ssib illi minkejja li kienu ghaddew l-erbat ijiem li kien ssemmew fil-verbal tal-udjenza tat-30 ta' Mejju 2011, ic-cessjoni baqghet ma saritx u fis-seduta tat-30 ta' Mejju 2011, ir-rikors kien differit peress li kien intalab differiment ghax kien ghad fadal punt x'jigi diskuss. Imbaghad fis-seduta tal-1 ta' Gunju 2011 sar dan il-verbal : "*Id-difensuri tar-rikorrenti jirrilevaw li ghad li ma gietx redatta skrittura ta' tranzazzjoni opportuna, madanakollu ntlahaq ftehim, anke a bazi tal-komunikazzjoni li ghaddiet illi stess bejn il-partijiet. Ghalhekk jiddikjaraw*

li tant hemm rieda tajba u buona fede bejn il-partijiet li m'ghadx baqa' lok ghal dawn il-proceduri, u prezenzjalment qed icedu l-atti."

"Skond dan il-verbal, jirrizulta car illi ghalkemm kien intlahaq ftehim, ma kenitx ghadha saret skrittura ta' transazzjoni. Mix-xiehda li taw ir-rikorrenti Muscat Scerri, Attard, Dalli u Darmanin Kissaun fil-procedimenti tal-lum, liema xhieda baqa' ma sarilhomx kontroezami, il-ftehim baqa' ma giex iffirmat u ghalhekk marru ghall-kawza tal-lum. Ma hemmx dubju li wara l-1 ta' Gunju 2011, sehh xi fatt jew cirkostanza li kawza tieghu baqa' ma sarx il-ftehim. U l-Qorti tghid illi ladarba si trattava ta' transazzjoni, il-forma skritta kienet rikjesta *ad validitatem*. Ladarba t-transazzjoni baqa' ma saritx bil-miktub u kienet iffirmata. U ladarba rrizulta li kuntratt baqa' ma kienx konkluz, ir-rikorrenti ma kienu bl-ebda mod prekluzi milli jinizjaw il-procediment tal-lum jekk dehrilhom li l-jeddijiet fondamentali taghhom kienu gew vjolati. Il-fatt illi kien cedut ir-rikors bit-talba ghall-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni ma kellux il-konsegwenza li jistabilixxi li l-kontendenti kienu qablu u ftehmu dwar kollox ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi. Fil-kaz taghhom, il-*consensus ad idem* kellu jirrizulta mill-ftehim iffirmat li baqa' ma sarx kif jirrikonoxxu l-intimati. Il-Qorti hija tal-fehma illi l-fatt li kien cedut r-rikors ghall-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni ma jammontax necessarjament ghal rinunzja ta' azzjonijiet futuri. Huwa evidenti li r-rikorrenti kienu fiducjuzi li ser jilhqu ftehim tant li cedew il-mandat qabel ma ffirmaw il-ftehim. Izda c-cessjoni tal-atti tal-mandat f'dawk ic-cirkostanzi ma ghandhiex iddur a skapitu tar-rikorrenti fil-procediment tal-lum li huwa ghal kollox distint u separat minn dak tat-talba ghall-hrug tal-mandat. It-tieni eccezzjoni tal-Awtorita` intimata qeghda tkun michuda wkoll."

14. Il-konsiderazzjonijiet tal-ewwel Qorti fil-mertu kienu li gejjin:

"**Ikkunsidrat :**

"**VII. <u>Il-mertu</u>**

"**(a) <u>"Propjeta" jew "Possediment"</u>**

"Ir-rikorrenti qeghdin jallegaw illi kien hemm ksur tal-jeddijiet fondamentali taghhom kif tutelati bl-Art 37 tal-Kostituzzjoni u bl-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni. Fil-mertu, il-pern tad-difiza tal-intimati hija li d-dritt li r-rikorrenti qeghdin jippretendu li ghandhom ma jikkwalifikax bhala '*proprjeta*' jew '*possediment*'.

"Minn dawn id-disposizzjonijiet, wiehed jislet tliet principji ewlenin: (a) illi hemm dritt ghat-tgawdija tal-beni; (b) illi kull restrizzjoni tal-pussess hija soggetta kondizzjonijiet; (c) illi l-Istat ghandu dritt illi jikkontrolla l-uzu ta' proprjeta' fl-interess pubbliku u billi jenforza dawk il-ligijiet illi jqis necessarji.

"Id-dritt ghat-tgawdija tal-beni jinkludi d-dritt tal-proprjeta'. Id-dritt mhuwiex limitat biss ghal beni korporali jew tangibbli. Fil-kawza "**Gasus Dosier und Fordertechnik GmbH v The Netherlands**" (1995) 20 EHRR 403, il-Qorti ta' Strasbourg ("ECHR") qalet illi sabiex jikkwalifika taht Art 1 Prot 1 id-dritt jew l-interess irid ikollu valur ekonomiku jew ikun ta' natura pekunarja. Il-Qorti marret oltre l-kwistjoni ta' titolu. Id-dritt jezisti jekk ikun hemm interess illi jissarraf f'valur ekonomiku. Skond il-gurisprudenza tal-ECHR, il-frazi '*possessions*' ghandu "*an autonomous meaning which is certainly not limited to ownership of physical goods ; certain other rights and interests constituting assets can also be regarded as property rights' and thus as possession for the purposes of this provision*." (The European Legal Forum (E) 7-2000/01, 437-444 : **Sebastien Drooghenbroeck**:

- omissis[2] -

"Meta tqis din il-gurisprudenza u tadattaha ghall-fattispeci tal-kaz tal-lum, il-Qorti tghid illi l-uzu ta' irmigg jikkwalifika bhala "possediment" li huwa protett mid-disposizzjonijiet fuq citati tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni. L-argumenti tal-intimati huma fis-sens li hija l-Awtorita` intimata li ghandha l-funzjoni li tirregola, tikkontrolla u tmexxi 'il quddiem centri tal-jottijiet u facilitajiet marittimi f'Malta. L-intimati jsostnu li skond Reg 6 tal-Avviz Legali 71 tal-1992 kif wara emendat, il-yachts kellhom jormeggjaw, jankraw jew jibdlu l-irmigg f'centru ta' yachting kif, fejn u meta ordnati mill-Awtorita`. Per konsegwenza, hadd mill-utenti tal-marina ma kellu dritt ghal berth partikolari ghaliex seta' jigi ordnat jiccaqlaq minn irmigg ghall-iehor. Per konsegwenza, skont l-intimati, kulma kellhom ir-rikorrenti kien dritt li min juza l-yacht isib irmigg fejn jorbot id-dghajsa tieghu. Il-fehma tal-intimati mhijiex kondiviza minn din il-Qorti. Id-dritt ta' irmigg huwa interess li ghandu valur ekonomiku u kwindi jikkwalifika bhala "possediment" li jimmerita harsien fl-ambitu tad-disposizzjonijiet fuq citati.

"**(b) L-allegat ksur tal-jeddijiet fondamentali tar-rikorrenti**

"Ir-rikorrenti qeghdin isejsu l-allegata vjolazzjoni kommessa fil-konfront taghhom abbazi ta' dritt kwesit fis-sens illi qeghdin jikkontendu li l-agir tal-Awtorita` intimata qed jilledi dritt li diga' jipposjedu u li ghax hu hekk ma jistax jigi vjolat billi huwa protett mid-disposizzjonijiet fuq citati.

- omissis[3] –

"Il-principju huwa li fejn jezisti veru u proprju dritt kwezit kompjut taht il-ligi antecedent, dan ghandu effikacja fih innifsu li jirrezisti ghall-applikazzjoni tal-ligi, f'kaz ta' bidla fil-ligi anterjuri.

[2] Hawnhekk l-ewwel Qorti ccitat fit-tul diversi sentenzi tal-Qorti fi Strasburgu u tal-qrati Maltin

[3] Hawnhekk l-ewwel Qorti ċċitat fit-tul mis-sentenza tal-Qort tal-Appell fl-ismijiet *Scicluna Enterprises (Gozo) Limited v Enemalta Corporation* , deċ. 25/5/2007

"Fis-sentenza tat-22 ta' Jannar 2014 fil-kawza "**__Philip Cortis v. L-Awtorita` ta' Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar__**" il-Qorti tal-Appell Inferjuri qalet hekk –

> *"Dan l-appell hu wiehed gustifikat fis-sens illi t-Tribunal injora principju bazilari cioe li permess mahrug jikkostitwixxi dritt kwezit u l-izvilupp konformi mal-permess ma jistax jintmiss… It-Tribunal hu liberu illi jikkumenta dwar illegalita` jew il-fondatezza tar-raguni ghaliex inhareg permess pero' darba mahrug ma jistax jikkostitwixxi bazi sabiex permezz ta' applikazzjoni ohra, bhal ma hu f'dan il-kaz, jigi minsus dak legalment akkwistat… It-Tribunal ma setax juza l-argument li l-permessi originali ma messhomx inhargu u kwindi juza din l-applikazzjoni biex ibiddel dak gia akkwizit.*
>
> *"Id-decizjoni tat-Tribunal hi bazata kompletament fuq principju zbaljat tal-ligi u ta' dak li jikkostitwixxi permess mahrug validament u b'konsegwenza t-Tribunal skarta li jittratta l-applikazzjoni odjerna fuq il-mertu taghha a bazi ta' dak gia ezistneti qua permessi mahruga u fl-ebda hin revokati."*

"Minn ezami tal-provi fil-kawza tal-lum, jirrizulta illi effettivament ghal diversi snin, ir-rikorrenti jew l-awturi fit-titolu taghhom kienu jgawdu mid-dritt li jorbtu l-yachts taghhom fil-Yacht Marina Ta' Xbiex fuq bazi permanenti. Kontra x-xiehda ta' whud mir-rikorrenti u tad-dokumenti li gabu in sostenn tat-tezi taghhom l-intimati gab 'l quddiem ix-xhieda tal-Av. Robert Vassallo u tal-Kaptan David Bugeja li ma kienux f'qaghda li jixhdu dwar x'wassal biex hargu ghall-ewwel darba r-ricevuti bil-frazi *permanent* propju ghaliex la kienu nvoluti fil-kwistjoni u lanqas kienu mpjegati tal-Awtorita` intimata. Dr. Vassallo ma kienx fil-qaghda **__diretta__** li jixhed ghala dahlet il-kelma *permanent*. Jaf fic-cert li b'decizjoni unilaterali tal-Awtorita`, il-kelma tnehhiet u minflok dahlet il-kelma *temporary*. Kontra l-fehma tal-Awtorita`, il-Qorti hija tal-fehma li r-ricevuti bil-kelma *Contract : Permanent* kellhom it-tifsira li fissru r-rikorrenti u cioe' kienu **__prova__** li vis-à-vis l-Awtorita` kellhom dritt mhux semplici "*expectation*", dritt li ma setax vjolat u skartat ghaliex l-Awtorita` kellha l-progetti jew il-pjanijiet taghha. Fir-rigward tal-ircevuti, l-Awtorita` sostniet li kien hemm zmien meta dawn bdew jinhargu bhala '*annual*' u pprezentat prova taghhom. Madanakollu, il-bdil unilaterali tal-kwalifika ghal annual ma jammontax ghal din il-Qorti bdil konkordat tal-ftehim. Fil-fatt ir-ricevuti baqghu l-istess u baqghu jinhargu bl-istess mod. Skond George Smith – li baqa' ma giex sottopost ghal kontroezami u lanqas li qal kien kontradett – meta staqsa lill-ufficjali tal-Awtorita` ghala sar bdil fil-kelma, l-ispjegazzjoni li nghata kien li dik kienet materja ta' amministrazzjoni u li ma kien inbidel xejn. Mill-komportament tar-rikorrenti, il-Qorti ma ssibx li huma accettaw il-bdil tal-frazi b'mod li rrinunzjaw ghad-dritt kwezit li kellhom.

"Da parti taghha, l-Awtorita` intimata tressaq l-argument illi fir-rigward tal-*policy* li kienet tghodd ghal dak iz-zmien, l-Awtorita` Marittima ta' Malta kienet l-entita` responsabbli dak iz-zmien li nhargu l-permessi u dik l-Awtorita` qatt ma kellha s-setgha li taghti b'mod permanenti uzu ta'

irmigg ; skond l-intimata, is-sinjifikat tal-kelma '*permanent*' kien intiz biex jiddistingwi l-uzu minn '*seasonal*'. Dan huwa li xehed Av. Robert Vassallo. Ghar-ragunijiet li l-Qorti ssenjalat qabel, dak mistqarr minn Dr. Vassallo mhuwiex prova ta' fatt izda ezercizzju ta' interpretazzjoni ta' *modus operandi*. Ma tressaq l-ebda xhud li fl-Awtorita` Marittima ta' Malta kien direttament involut fit-tfassil tar-ricevuta bil-kelma permanent. Mhux biss izda ma tressaq l-ebda memo intern bil-miktub bhala prova ta' ghala inkitbet il-frazi *contract : permanent*. *Per dire il meno* il-kelma *permanent* abbinata mal-kelma contract huwa binomju qawwi li ma jistax jitqieghed fuq l-istess livell bhal *annual* ; propju *tutt'altro cielo*. Il-kelma permanent hija car u inekwivoka.

"Il-Qorti hija tal-fehma li ladarba r-rikorrenti kienu ilhom is-snin igawdu mill-uzu ta' irmigg, kienu ilhom snin twal ihallsu regolarment il-mizata, u fir-ricevuti li kienet taghtihom l-intimata kienet tiddikjara li l-kuntratt li kellha maghhom kien *permanent* huma kellhom dritt kwezit li kien jimmerita harsien. Il-fatt li l-Awtorita` bidlet il-policies taghha dak setghet taghmlu bla ma twarrab fil-genb, tiskarta jew tinjora ghal kollox d-drittijiet li r-rikorrenti diga' kellhom fil-konfront taghha. Fil-fehma tal-Qorti, bil-pretiza tal-Awtorita` intimata li r-rikorrenti kellhom jinsew ghal kollox li kellhom *contract : permanent* u jaccettaw minflok li maghhom ikollha kuntratt li jiggedded min sena ghal sena, ma hemmx dubju li l-posizzjoni tar-rikorrenti kienet sejra tigi ppregudikata, peress li dritt fis-sens protett gelosament mill-Art 37 tal-Kostituzzjoni u tal-Art 1 Prot 1 tal-Konvenzjoni kien ser ikun ivvjolat. Bil-pretiza tal-Awtorita` li r-rikorrenti kellhom jiffirmaw il-kuntratt "il-gdid" id-dritt li kellhom diga' r-rikorrenti *would have been thrown overboard* – biex il-Qorti "tissellef" ftit mill-lingwagg marittimu.

"L-Awtorita` taghmel riferenza ghas-sentenzi "**White Wave Limited v. Awtorita` Marittima ta' Malta**" deciza minn din il-Qorti fit-2 ta' Dicembru 2004 u "**Emanuel Gatt et vs. Awtorita` Marittima ta' Malta**" deciza wkoll minn din il-Qorti fis-7 ta' Lulju 2004. Il-Qorti ezaminat bir-reqqa dawn id-decizjonijiet izda ma tarax li dawn ghandhom japplikaw ghall-fatti partikolari ta' dan il-kaz. Infatti fl-ewwel kawza, il-kwistjoni giet investigata minn lenti ta' azzjoni ta' spoll. F'dak il-kaz il-Qorti ddecidiet li l-attrici ma gietx imnezza' mit-tgawdija li kellha de facto, ossija dik li ssib rmigg fl-Imgarr, ghaliex ghalkemm ma ntbaghtitx biex torbot fil-berth tas-soltu, instabilha berth iehor. Ghalhekk, skond il-Qorti ma kienx hemm spoll minn dak li l-attrici kellha t-tgawdija tieghu. Fil-fehma ta' din il-Qorti, din id-decizjoni assolutament ma tikkoraborax it-tezi tal-intimati u l-insenjamenti kontenuti fl-istess sentenza huma biss sinjifikattivi in vista tal-elementi rikjesti ghal success ta' azzjoni ta' spoll u xejn aktar. Fit-tieni kawza, irrizulta li b'allokazzjoni permanenti, l-Awtorita` Marittima ma kenitx qed tifhem li s-sid tal-yacht kien marbut permanentement li juza l-berth, izda li kien jigri hu li meta jasal iz-zmien tal-hlas, johorgu invoice u jekk isir il-hlas relattiv, il-berth kienet tiggeddidlu awtomatikament. In vista ta' tali xiehda moghtija mill-Awtorita` Marittima, ossija dik l-entita` li kienet aktar involuta fil-permessi ta' qabel milli l-awtorita` intimata odjerna, il-Qorti kkonkludiet li s-sid tal-yacht jidher li

ma kienx marbut li jiggedded il-kirja u seta', meta jrid, jittermina l-uzu tal-*berth* billi ma jhallasx it-tariffa relattiva meta tigi biex tiggedded. Ghalhekk, dik il-Qorti kkonkludiet li dan kien ftehim monk li ma jistax jitqies legali peress li jifta' impediment irragonevoli fuq il-parti l-ohra u jistultifika l-presuppost fondamentali ta' kull ftehim kommutattiv.

"Fil-kaz tal-lum, ma ngabet l-ebda prova mill-Awtorita` li kienet effettivament involuta fil-hrug ta' r-ricevuti u permessi mertu ta' dan il-kaz, precizament l-Awtorita` Marittima ta' Malta biex jigi spjegat x'kien jigri. Il-Qorti m'ghandhiex fil-kaz tal-lum provi bhal ma kien hemm fil-kawza ta' *Gatt*. Il-Qorti ma tista' tassumi xejn ; lanqas ma tista' tikkonkludi xejn. U hija prekluza milli tittrasporta b'ghajnejha maghluqa l-fatti u c-cirkostanzi tal-kawza ta' *Gatt* ghall-kaz tal-lum meta ma hemmx il-prova li l-Qorti accennat ghaliha. Fil-kaz tal-lum, ma nghatat l-ebda informazzjoni dwar ghalfejn l-allokazzjoni kienet titqies permanenti. Kuntrarjament ghal dak li gie sostnut fil-kawza ta' *Gatt* fejn intqal li l-allokazzjoni kienet titqies permanenti ghax l-ammont li jithallas ikun ikkalkolat b'mod annwali (xiehda ta' John Farrugia), fil-kaz tal-lum kulma ma inghatat kienet interpretazzjoni tal-kelma '*permanenti*' biex tkun distinta minn '*seasonal*'. Ladarba l-Qorti ma ghandhiex l-istess provi hekk migbura quddiem il-kawza ta' *Gatt*, hija ma tistax tasal ghall-istess konkluzjoni illi l-unika rabta kontrattwali li kien hemm bejn il-kontendenti tkopri z-zmien li ghalih is-sidien jhallsu u l-Awtorita` taccetta l-hlas tat-tariffa relattiva u li skadut dak it-terminu, iz-zewg partijiet kienu liberi li jirrinovaw jew jikkuntrattaw mill-gdid a scelta ta' kull wahda mill-partijiet.

"L-Awtorita` intimata lanqas ma ssib sostenn fis-sentenza moghtija mill-Qorti Kostituzzjonali, li ghaliha gia' saret referenza precedentement minn din il-Qorti, precizament il-kawza fl-ismijiet "**Joseph u Marianne Bellizzi et vs. L-Awtorita` Marittima ta' Malta et**". F'dik il-kawza, il-Qorti Kostituzzjonali ma qablitx ma' dak li kien deciz mill-Ewwel Qorti peress li sabet li f'dak il-kaz, ir-rikorrenti ma kellux drittijiet ta' irmigg. Il-Qorti Kostituzzjonali bl-ebda mod ma sostniet li l-fakolta li wiehed jorbot mal-irmigg mhuwiex "*possediment*" protett bl-Art 1 Prot 1 izda sabet (i) li r-rikorrenti qatt ma kellu dritt ghall-irmigg li kien qed jilmenta li ma hax ; (ii) li l-Qorti f'sede kostituzzjonali ma kellhiex il-fakolta' u l-poter tinvestiga u tiddeciedi jekk ir-rikorrenti ghandux jew le dritt ghall-irmigg u (iii) li l-uzu li r-rikorrenti kien qed jaghmel mill-irmigg ma kienx qed jaghtih xi dritt tutelabbli fil-konfront tal-Awtorita` intimata, peress li dak li sehh bejn il-familja Bellizzi hu tutelabbli fil-kuntest tar-relazzjonijiet ta' bejniethom, izda mhux veru l-Awtorita` kompetenti biex tirregola l-irmiggi. Il-kaz tal-familja Bellizzi ghandu min-natura ta' arrangamenti li soltu jaghmlu gabillotti dwar l-uzu tal-ghelieqi koncessi lilhom b'titolu ta' qbiela. Kienu ghalhekk dawn uhud mir-ragunijiet ghalfejn kienet revokata s-sentenza tal-Ewwel Qorti. Fil-kaz tal-lum, assolutament mhuwiex il-kaz li r-rikorrenti ma ghandhomx dritt ghall-irmigg u ghalhekk, certament li l-kriterji adoperati f'Bellizzi ma jistghux jigu applikati ghall-kaz odjern. Kif tajjeb issottolineat l-Ewwel Qorti :

> *"Din il-Qorti trid ticcara li hi mhix qed tghid li min ikun inhariglu permess jew licenzja ghal negozju, dan irid jigi mgedded bil-fors, izda li la darba hareg permess, biex dan ma jigix mgedded, irid jirrizulta jew li l-proprjetarju naqas li jottempera ruhu ma' xi ligi, jew in forza ta' xi policies ufficjali li jkunu cari, definittivi u applikabbli ghall-materja, u dejjem wara li jigu segwiti l-principji ta' gustizzja naturali. Altrimenti, licenzja ma tistax titnehha jew ma tigix imgedda bl-addocc, ghax kull min hu titolar ta' permess jew licenzja ghandu dritt jistenna li, ceteris paribus, il-licenzja tieghu tigi mgedda."*

"Is-sitwazzjoni fil-kawza odjerna hija propju din. Ghalhekk kien hemm lezjoni tad-drittijiet fondamentali tar-rikorrenti.

"**Ikkunsidrat** :

"**<u>VIII. Ir-rimedju</u>**

"Fir-rikors taghhom, ir-rikorrenti sostnew li huma ser jigu ppregudikati peress li (i) mhux ser jibqghalhom dritt permanenti, izda ser ikun ristrett ghal sena ; (ii) il-berthing fees ser jizdiedu sporporzjonatament skond l-iskeda annessa mal-istess kuntratt ; u (iii) skond klawsola 4.2 tal-kuntratt, l-awtorita` marittima qed tirrizerva favur taghha li tgholli l-berthing fees skond kif jidhrilha.
"Fil-fehma ta' din il-Qorti, ir-rimedju li ghandu jinghata lir-rikorrenti huwa li d-dritt ta' irmigg ma jigix ristrett ghal sena izda jibqa' kif kien, ossija permanenti. Fir-rigward tal-kwistjoni dwar l-awment fil-*berthing fees* u r-riserva li l-*berthing fees* jistghu jigu awmentati skond decizjoni tal-Awtorita` intimata, din il-Qorti tirrileva li tul il-medda taz-zmien, it-tariffi dejjem gew awmentati kif deltronde jidher car mill-emendi li saru fl-iskeda annessa mal-legislazzjoni sussidjarja 352.10. Il-fatt li t-tariffa kienet ser tigi awmentata ma jistax jigi kkunsidrat bhala leziv tad-dritt kwezit appartenenti lir-rikorrenti. Id-dritt kwezit li ghandhom ir-rikorrenti huwa d-dritt ghal irmigg f'*yacht marina* b'mod permanenti u mhux dritt li jhallsu ghal tali dritt b'mizata partikolari. Ir-rikorrenti ghandhom dritt li jgawdu l-uzu ta' irmigg b'mod permanenti izda ma jistghux jippretendu li dan jaghmluh minghajr ma jkun hemm awment fit-tariffi. Ma jistghux ir-rikorrenti jippretendu li t-tariffi jibqghu l-istess.

15. L-ewwel Qorti imbghad tat id-decizjoni taghha kif gia inghad[4].

<u>Rikors ta' Appell tal-Avukat Generali</u>

16. B'rikors tas-7 ta' April 2014 l-Avukat Generali talab lil din il-Qorti joghgobha tirriforma s-sentenza appellata billi filwaqt illi tirrevokaha in kwantu:

[4] Ara para. 1 *supra*.

(i) cahdet l-eccezzjonijiet taghhom,

(ii) iddikjarat illi bid-decizjoni tal-Awtorita` intimata illi unilateralment thassar id-drittijiet akkwiziti li kienu jgawdu r-rikorrenti fl-uzu tal-irmigg ghall-yachts taghhom fil-Yacht Marina Ta’ Xbiex meta minn kuntratt permanenti nbidlu ghal kuntratt ghal sena hija kkommettiet ksur tal-jeddijiet fondamentali tar-rikorrenti kif dawk il-jeddijiet huma protetti bl-Art 37 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u bl-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fondamentali,

(iii) ordnat lill-intimata Awtorita` Ghat-Trasport f’Malta sabiex tirrikonoxxi, tirrispetta u twettaq mill-gdid id-drittijiet li kellhom ir-rikorrenti fl-uzu tal-irmigg ghall-yachts taghhom fil-Yacht Marina Ta’ Xbiex qabel hadet id-decizjoni li minn kuntratt permanenti li kellhom taghtihom kuntratt ghal sena billi b’mod prattiku u ragonevoli taghti lura lir-rikorrenti d-dritt ghall-irmigg fil-Yacht Marina Ta’ Xbiex li ghandu jkun permanenti u ndefinit,

u tipprovdi minflok billi tichad it-talbiet tar-rikorrenti u tilqa’ l-eccezzjonijiet tal-esponent, tikkonfermaha ghall-kumplament u bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra r-rikorrent appellat.

<u>Rikors tal-appell tal-Awtorita` ghat-Trasport f’Malta</u>

17. B’rikors tas-7 ta’ April 2014 l-Awtorita` ghat-Trasport f’Malta, wara li ppremettiet li kienet qed ticcara li m’hijiex tappella mis-sentenza appellata fejn illiberat lill-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Komunikazzjoni mill-osservazzjoni tal-gudizzju u li anqas ma kienet qed tappella mill-istess

sentenza fejn il-Qorti ghazlet li tezercita d-diskrezzjoni taghha li tisma' l-kaz minkejja r-rimedji ordinarji li r-rikorrenti seta' kellhom, talbet li din l-Qorti thassar u tirrevoka s-sentenza appellata u minflok tiddeciedi billi tilqa' l-eccezzjonijiet taghha u tichad it-talbiet tar-rikorrenti bl-ispejjez kontra taghhom.

<u>L-aggravji tal-appellanti</u>

L-aggravji tal-Avukat Generali

18. L-aggravji tal-Avukat Generali huma sostanzjalment is-segwenti:

1. **<u>L-ewwel aggravju</u>**: ir-rikorrenti appellati ma ghandhom ebda dritt ta' rmigg fuq bazi permanenti kif vantat minnhom peress li r-ricevuta li ggib fuqha l-kelma "permanenti" hija biss evidenza ta' pagament u ma taghti ebda titolu legali dwar permanenza o meo ta' rmigg u dan kif anki gie stabbilit minn sentenzi tal-qrat taghna[5] mentri l-istatus tar-rikorrenti kellu jigi determinat skont dak provdut fir-Regolamenti dwar ic-Centri ta' *Yachting* li ma jipprevedu ebda rmigg ta' natura permanenti;

2. **<u>It-tieni aggravju</u>**: id-drittijiet tar-rikorrenti appellanti ma setghux imorru oltre dak li tikkoncedi l-ligi li in virtù taghhom l-Awtorità intimata qatt ma offriet u anqas qatt setghet toffri xi dritt reali u/jew personali fuq xi *berth* peress li skont l-istess regolamenti l-itwal zmien li ghalih l-Awtorita` setghet tikkoncedi l-irmigg kien

[5] L-appellant Avukat Ġenerali jagħmel riferenza għas-sentenzi PA Emanuel Gatt et v Awtorità Marittima ta' Malta, 7/7/2004; PA White Wave Limited v Awtorità Marittima ta' Malta, 2/12/2004

ghal dak ta' sena li seta' jigi mgedded minn sena ghal sena bil-permess tal-istess Awtorità.

3. **<u>It-tielet aggravju:</u>** l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni ma humiex applikabbli ghall-fattispeci tal-kaz peress li dawn ma fihomx il-presupposti necessarji sabiex ikunu applikabbli u partikolarment in kwantu ghall-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll ma hemmx "possediment" fis-sens ta' dak l-Artikolu apparti li jekk jigi ritenut li jezisti tali possediment l-Istat ghandu dritt jikkontrolla l-uzu ta' tali possediment fl-interess generali.

4. **<u>Ir-raba' aggravju:</u>** uhud mir-rikorrenti appellati ma ressqu ebda prova in sostenn tal-pretensjoni taghhom waqt li l-ohrajn ma' gabux provi sufficjenti ghall-istess ghan. ghat-Trasport fil-mertu, minkejja d-diversi sfumaturi tieghu, huwa sostanzjalment wiehed konsistenti filli l-konvenuti appellanti isostnu li l-ewwel Qorti ghamlet apprezzament zbaljat tal-provi li ngiebu quddiemha, liema apprezzament zbaljat wassalha ghall-konkluzjonijiet legalment zbaljati li inducewha sabiex konsegwentement tichad l-eccezzjonijiet imressqin minnhom. L-Awtorita` ghat-Trasport ziedet ukoll illi meta nfethet din il-kawza l-atturi appellati kienu rrinunzjaw inekwivokament u pubblikament ghal kwalunkwe jedd "*permanenti*" li huma seta' kellhom fil-passat.

L-aggravji tal-Awtorita` appellanti

19. Wara li l-Awtorita` appellanti ipprecizat li ma hijiex tappella minn dawk il-partijiet tas-sentenza appellata fejn gie liberat il-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Komunikazzjoni mill-osservanza tal-gudizzju u fejn l-ewwel

Qorti ghazlet li tezercita d-diskrezzjoni taghha billi tisma l-kaz minkejja r-rimedji ordinarji li r-rikorrenti seta’ kellhom, l-istess Awtorità sostanzjalment ressqet ’l quddiem l-aggravji segwenti:

1. **L-ewwel aggravju:** Apparti li ma saret ebda prova ta’ xi lokazzjoni, l-ewwel Qorti interpretat hazin il-kelma “permanenti” li tinsab fuq tlett ricevuti esibiti mir-rikorrenti meta fissret dik il-kelma bhala li taghti jedd perpetwu jew reali fuq l-irmigg in kwistjoni meta l-istess kelma kienet isservi biss biex tiddistingwi bejn bicciet tal-bahar li kienu jorbtu fuq bazi regolari u jhallsu rata kull sena u ohrajn li kienu jkunu biss *visiting* u jorbtu biss ghal perjodu li jista jvarja minn granet ghal stagun[6].

2. **It-tieni aggravju:** Dan sostanzjalment huwa identiku ghat-tielet aggravju tal-appellant Avukat Generali u jsostni li r-rikorrenit ma ghandhom ebda proprjetà u ma qed tittehdilhom ebda proprjetà fis-sens tal-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u r-rikorrenti ma wrew li ghandhom ebda possediment fis-sens tal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni.

3. **It-tielet aggravju**: jekk ir-rikorrenti kellhom xi jedd permanenti ta’ rmigg dan kienu rrinunzjaw ghalih peress li l-ahhar ricevuti prodotti mir-rikorrenti li fihom kienet tidher il-kelma “permanenti” jirrisalu ghall-2002, disa’ snin qabel l-allegazzjoni tar-rikorrenti li kellhom dritt permanenti, u wara proceduri mir-rikorrenti ghall-hrug ta’ mandat ta’ inibizzjoni kien intlahaq ftehim bejn il-partijiet li in vista tieghu il-proceduri ghall-hrug tal-mandat kienu qed jigu rtirati u di fatti giet prezentata nota ta’ cessjoni li tghid li li r-rikorrenti kienu qeghdin icedu l-mandat stante tranzazzjoni.

---

[6] In sostenn ta’ dan l-aggravju l-Awtorità appellanti wkoll irriferiet għas-sentenzi li rrifera għalihom l-Avukat Ġenerali, ara l-*footnote n. 5*

4. **<u>Ir-raba' aggravju</u>:** fl-eventwalita` li jigu michuda l-aggravji precedenti, it-talba tista' tintlaqa' biss fir-rigward ta' dawk mir-rikorrenti li gabu prova li nhargitilhom ricevuta u ma rrinunzjawx ghall-pretensjoni taghhom wara li tnehhiet il-kelma permanenti wara l-2002.

<u>Risposta ta' Appell ta' Peter sive Rino Muscat Scerri et</u>

20. Fir-risposta taghhom tal-21 ta' Mejju 2014, l-atturi appellati talbu li din il-Qorti joghgobha tikkonferma s-sentenza appellata bl-ispejjez.

21. Fil-qosor, is-sottomissjonijiet tal-atturi appellati huma s-segwenti:

1. Illi s-sentenza moghtija mill-ewwel Onorabbli Qorti hija gusta u timmerita li tigi konfermata fl-intier taghha.

2. Peress illi fl-appell *de quo* ma sar l-ebda aggravju dwar l-utilizzar o meno ta' xi rimedju ordinarju, dik il-parti fejn l-ewwel Qorti skartat it-tezi rigwardanti l-artikolu 469A tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta hija issa finali ghaliex ghaddiet in gudikat.

3. L-ewwel Qorti waslet ghall-konkluzjoni korretta u dan b'referenza ghall-provi prodotti dwar il-kelma "*permanent*" li hemm fuq l-ircevuti moghtija lill-appellati.

4. Ghall-finijiet ta' dritt kwezit huwa bizzejjed interess li ghandu valur ekonomiku u meta l-awtorità li tkun timxi b'mod partikolari, anki jekk mhux strettament b'mod legali, jinholqu aspettativi favur dik il-persuna li takkwista dritt li dik l-awtorita` tibqa' timxi maghha bl-istess mod. Ghaldaqstant, anke jekk inhu minnu illi l-Awtorita`

qatt ma setghat toffri xi dritt reali u/jew personali fuq xi *berth*, il-mod kif imxew ma' l-esponenti l-Yachting Centre u l-Maritime Authority xorta wahda holqu dritt kwezit favur l-esponenti.

5. L-Artikolu 1 tal-ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni japplika ghall-kaz in dezamina u dan, fost affarijiet ohra, ghaliex l-appellati ghandhom "*possediment*" kif jirrikjedi dak l-artikolu.

6. Fil-procediment ghall-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni r-rikorrenti appellati qatt ma rrinunzjaw ghall-pretensjoni taghhom ta' dritt ta' rmigg permanenti la espressament u anqas tacitament.

7. Minkejja li kienu biss uhud mill-esponenti li esebew l-ircevuti bil-kliem "*Contract: Permanent*" dan ma jfissirx illi l-atturi appellati l-ohra ma kienux inghataw tali rcevuta u jekk l-appellanti riedu jikkontestaw dan allura kellhom jaghmlu hekk permezz ta' eccezzjoni opportuna. Fix-xiehda quddiem l-ewwel Qorti gie ikkonfermat li l-atturi appellati kienu nghataw l-istess ircevuta bil-kelma "*Permanent*."

<u>Fatti</u>

22. Ir-rikorrenti appellati jallegaw li kull wiehed minnhom huwa sid ta' yacht u li lkoll kienu nghataw kirja jew koncessjoni "permanenti" sabiex jirmiggjaw il-yacht taghhom fil-*Yacht Marina* ta' Ta' Xbiex. Di fatti gew esibiti minn uhud mir-rikorrenti xi ricevuti rilaxxjati lilhom dak iz-zmien mill-Awtorita` kompetenti li jiccertifikaw li thallset il-*berthing fee* u li fuqhom hemm stampat il-kliem "*Contract Type: Permanent*". Dawn ir-ricevuti jirrisalu ghas-snin 2001-2002 filwqat li wahda minnhom, li hi f'isem P.R.D. Shipping Ltd., li ma hix parti

f'din il-kawza, tirrigwarda s-sena 1998 (fol. 8). Mis-sena 2007/2008, qabel ma nbidlu r-regolamenti, il-kelma permanenti ma baqghetx tidher fuq ir-ricevuti peress li l-Awtorita` indunat li dik il-kelma kienet qed tintuza hazin.

23. Ghall-habta ta' Marzu 2011 l-Awtorita` issa kompetenti pprezentat lill-persuni koncernati ftehim gdid validu ghal sena versu l-pagament bil-quddiem ta' *berthing fees* kif jistghu jigu stabbiliti minn zmien ghal zmien. Ir-rikorrenti ghamlu din il-kawza ghaliex isostnu li huma kienu nghataw dritt li jirmiggjaw permanentement fil-Marina in kwistjoni liema dritt kien jiggedded awtomatikament u li dan kien dritt kwezit taghhom li kien qiehed jittehdilhom mill-intimati.

<u>Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti</u>

24. Qabel kollox tajjeb li jigi puntwalizzat li filwaqt li l-Awtorita` appellanti kjarament iddikjarat fl-appell taghha li m'hijiex tappella mis-sentenza appellata fejn l-ewwel Qorti rrifjutat milli tiddeklina mill-ezercizzju tal-gurisdizzjoni kostituzzjonali taghha fuq il-bazi li ma gewx ezawriti r-rimedji ordinarji li r-rikorrenti seta' kellhom, dan ma hux daqshekk car fir-rigward tal-Avukat Generali li fir-rikors tieghu jghid li hassu aggravat bis-sentenza appellata fejn l-ewwel Qorti "cahdet l-eccezzjonijiet tal-esponenti Avukat Generali", li fosthom kien hemm proprju l-eccezzjoni li l-azzjoni tar-rikorrenti ma kienetx proponibbli ghaliex kellhom disponibbli ir-rimedju ordinarju konsistenti fl-azzjoni msejjha

minnu “amministrattiva”. Inoltre, *inter alia*, fl-appell tieghu l-Avukat Generali jitlob li din il-Qorti tirrevoka s-sentenza appellata “in kwantu kienet (i) cahdet l-eccezzjonijiet tal-esponenti”.

25. B’danakollu, izda, fir-rikors tal-appell tieghu l-Avukat Generali ma fisser b’ebda mod ghaliex hassu aggravat mis-sentenza fejn l-ewwel Qorti spjegat fid-dettal ir-ragunijiet ghaliex ma kienetx qed tiddeklina mill-ezercizzju tal-gurisdizzjoni kostituzzjonali taghha u cahdet l-eccezzjoni relevanti tal-Avukat Generali[7]. Dan hu bizzejjed sabiex l-appell f’dan ir-rigward jigi michud in kwantu jista’ jiftiehem li fl-appell tieghu l-Avukat Generali qieghed jitlob ir-revoka ta’ din il-parti tas-sentenza.

26. Kif jidher mill-premess, l-aggravji tal-appellanti huma sostanzjalment xorta u jikkontestaw l-ezistenza u l-estensjoni tad-dritt kwazi pretiz mir-rikorrenti, u cioe` d-dritt allegatament “permanenti” ta’ rmigg vantat mir-rikorrenti, l-applikabilita` tal-artikoli tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni invokati mir-rikorrenti, u s-sufficjenza tal-provi prodotti. Dawn kollha effettivament jirrisolvu ruhhom komplessivament fl-aggravju uniku li l-ewwel Onorabbli Qorti ghamlet apprezzament zbaljat tal-provi quddiemha u tad-dispozizzjonijet legali relevanti liema apprezzament zbaljat wassalha sabiex tirrespingi l-eccezzjonijiet tal-konvenuti appellanti. Ghalhekk din il-Qorti ser titratta l-aggravji taz-zewg appellanti flimkien u taghmel analizi mill-gdid u approfondit

---

[7] Ara sezzjoni V tas-sentenza appellata.

tal-provi prodotti sabiex tkun f’pozizzjoni li tiddetermina l-appell ghandux jigi akkolt jew le.

27. Hemm aggravju wiehed tal-Awtorita` appellanti, izda, li ma hux rispekkjat fl-aggravji tal-appellant Avukat Generali, u dan hu t-tielet aggravju tal-Awtorita` fejn issostni li jekk ir-rikorrenti kellhom xi jedd permanenti ta’ rmigg dan kienu rrinunzjaw ghalih. Ghar-ragunijiet li jirrizultaw aktar tard f’din is-sentenza ma hux ser ikun hemm il-htiega li din il-Qorti tghaddi biex tikkonsidra dan l-aggravju specifku.

28. Essenzjalment l-aggravji kollha jesigu fl-ewwel lok konsiderazzjoni tal-kwistjoni jekk ir-rikorrenti ghandhomx “possediment” ghall-finjijiet tal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni u ghandhomx “proprjeta`” jew tal-anqas xi “interess fi jew dritt fuq proprjeta`” ghall-finijiet tal-Artikolu 37(1) tal-Kostituzzjoni. Jekk lill-Qorti ma jirrizultalhiex li hemm tali possediment, interess fi jew dritt fuq proprjeta` li minnu gew spussessati jew ser jigu spussessati r-rikorrenti din il-Qorti ma tkunx tista’ ssib il-vjolazzjoni li minnha jilmentaw ir-rikorretni. Dan apparti kull konsiderazzjoni ohra, partikolarment dwar min ghamel u min ma ghamilx prova ta’ dak allegat.

29. Il-possediment reklamat mir-rikorrenti jikkonsisti fid-dritt permanenti li jirmiggjaw il-bicca tal-bahar taghhom fil-Marina in kwistjoni versu l-pagament ta’ dritt ragjonevoli pagabbli kull sena liema dritt ta’ rmigg, skont l-istess

rikorrenti, huwa mandatorjament u awtomatikament prorogabbli kull sena. Huma jippretendu li dan id-dritt pretiz minnhom jikkostitwixxi propjeta` u jew interess fi jew dritt fuq proprjeta`.

30. Dritt pretiz jikkwalifika bhala possediment meta dak id-dritt jirrizulta sufficjentement stabbilit bhala dritt enforzabbli[8]. F'dan il-kaz id-dritt pretiz mir-rikorrenti huwa ghal kollox kontestat mill-intimati li jsostnu li r-rikorrenti assolutament ma ghandhomx id-dritt li jippretendu. Kien ikun differenti li kieku r-rikorrenti ssottomettew il-pretensjoni taghhom quddiem il-Qorti kompetenti fil-konfront tal-partijiet intimati, ghaliex fl-eventwalita` li d-dritt pretiz minnhom jigi kanonizzat gudizzjarjament allura ma kienx ikun hemm dubbju dwar l-ezistenza u l-estensjoni tad-dritt minnhom pretiz u dwar l-enforzabbilita` tieghu li b'hekk jakkwista n-natura ta' dritt kwezit li jidhol jifforma parti mill-assi tar-rikorrenti[9].

31. Biex isostnu d-dritt li jippretendu li ghandhom uhud mir-rikorrenti rrilaxxjaw affidavit[10]. Ir-rikorrenti jsostnu li d-dritt pretiz minnhom twieled bis-sahha ta' dak li jsejhu "kuntratt ta' kirja jew koncessjoni" li nghataw "mill-Gvern"[11]. Ebda kuntratt ta' kirja jew koncessjoni ma jirrizulta esibit. Fir-rikors promotorju r-rikorrenti ma jispecifikawx meta nghataw dan id-dritt.

---

[8] Ara ECHR Kopecky v Slovakia, *Grand Chamber*, 28/9/2004, #52, #54; ECHR Stran Greek Refineries adn Stratis Andreadis v Greece, 9/12/1994. #59; ECHR Pravedanya v Russia, 18/11/2004, #38; Ara wkoll Q, Kost. John Bugeja v Prim Ministru et, 26/4/2013, #25

[9] Ara Q. App. Oliver Siracusa *noe*. v Prim Ministru *noe.* et, 16/11/1989

[10] Peter Muscat Scerri (fol. 74), Henry Attard (fol. 84), George Smith (fol. 89), John Dalli (fol. 90) u Roland Darmanin Kissaun (fo. 91)

[11] Rikors promotorju, para. 6, fol. 2

32. Ir-rikorrent Peter sive Rino Muscat Scerri jghid li kien ilu jirmiggja l-opra tal-bahar tieghu jisimha “Onir” sa mill-1974 meta qalulu li l-irmigg kienet ser tkun tieghu ghal dejjem. Fir-rikors mahluf ipprezentat minnu fit-13 ta’ April 2014 ghall-hrug ta’ mandat ta’ inibizzjoni, izda, jghid li “it-titolu taghhom inghatalhom bis-sahha tal-Yachting Centres Regulations, 1992” (fol. 21). Giet ukoll prezentata ricevuta tal-1998 (fol. 8) riferribilment ghall-bicca tal-bahar bl-isem “Onir” li izda ssejjah lis-socjeta` P.R.D Shipping Ltd. u ricevuta ohra riferribilment ghall-istess opra tal-bahar bid-data ta’ Gunju 2002 (fol. 7) li ssejjah lill-imsemmi Peter Muscat Scerri. Dawn ir-ricevuti jgibu l-kliem “contract type: permanent” fuqhom.

33. Henry Attard ukoll irrilaxxja affidavit u esibixxa sitt ricevuti li kollha jgibu l-kliem “contract type: permanent” fuqhom li jirrisalu ghal Marzu 2001 sa Lulju 2002 (fol. 85 sa fol. 87) li izda huma f’isem missieru Barth Attard/Pantalesco Ltd. riferribilment ghall-opra tal-bahar jisimha “Morjan”. George Zammit fl-affidavit tieghu isemmi li kien ilu jirmiggja fil-Marina ta’ Ta’ Xbiex sa mis-sena 2000 u kien jinghata ricevuta bil-kelma “peramanenti” fuqha ghalkemm izid li fi zmien ricenti din inbidlet ghal “temporary”. Zammit ma esibixxa ebda ricevuta. John Dalli fl-affidavit tieghu jghid li kien ilu jirmiggja fil-Marina msemmija fl-ahhar sittax-il sena qabel l-2012 izda jaf li l-opra tal-bahar tieghu kienet ilha tirmiggja fl-istess post sa mill-1987 peress li dak iz-zmien kienet f’idejn haddiehor. Jghid li dejjem hargitlu ricevuta bil-

kelma “permanent” fuqha u li mar-rikors promotorju esibixxa xi ricevuti izda dawn ma jirrizultawx li kienu hekk esibiti.

34. Fl-affidavit tieghu ir-rikorrent Roland Darmanin Kissaun jghid li meta kien jirmiggja f'Ta' Xbiex dejjem inghata ircevuti li kienu jghidu li kien permanenti izda llum ma ghadx ghandu yacths tieghu f'Ta' Xbiex u li ricentement l-ircevuti bdew johorgu “*temporary*”. Ma esibixxa ebda ricevuta.

35. Mill-premess certament ma jistax jigi konkjuz li jirrizulta li gie stabbilit sufficjentement li r-rikorrenti ghandhom id-dritt pretiz minnhom b'mod u tali li jista' jinghad li l-pretensjoni tar-rikorrenti saret parti mill-possedimenti taghhom. Din il-prova kienet tispetta lir-rikorrenti izda, kif jirrizulta mill-premess, il-provi migjuba minnhom huma skarsi u ekwivoci ghall-ahhar. Apparti li l-provi li ngiebu jirrigwardaw numru verament zghir fost ir-rikorrenti, l-kwalita` tal-istess provi hi karenti ghal kollox.

36. Ir-rikorrenti jistriehu unikament fuq il-kliem “*Contract Type: Permanent*” li jidhru stampati fuq ir-ricevuti esibiti. L-istess ricevuti, izda, ma jistghux jittiehdu bhala sostitut ghall-kuntratt li jidher hemm riferenza ghalih fir-ricevuti. Ebda prova ta' tali kuntratt ma saret. Ghalhekk anqas jista' jigi inferit xejn dwar it-tifsira tal-kelma “*permanent*” li tidher fuq l-istess ricevuti. Certament “*permanent*” ma tfissirx “*eternal*” u l-ufficjali tal-Awtorita` intimata taw spjegazzoni plawzibbli alternattiva ghal dik li jsostnu r-rikorrenti u cioe` li l-

kelma "*permanent*" kienet tintuza biex tiddistingwi il-koncessjonijiet "*seasonal*" li jinghataw ghal perjodi stagjonali u ghalhekk temporanji minn dawk li jinghataw ghal perjodu intier ta' sena u li setghu jigu mgedda minn sena ghal sena[12].

37. Min-naha l-ohra, jekk il-"kuntratt" li hemm riferenza ghalih fir-ricevuti qatt ma ezista izda l-koncessjoni in kwistjoni kienet dik kif temana mil-ligi ma rrizultat ebda dispozizzjoni inekwivoka tal-ligi li tipprovdi ghal koncessoni ta' rmigg ta' natura permanenti fis-sens li jippretendu r-rikorrenti. Ebda rmigg ghal zmien permanenti ma jissemma' fir-regolamenti tal-1992 dwar ic-Centri ta' *Yachting* (A.L. 71/1992) li jipprevedu drittijiet (*fees*) unikament ghal zmien temporanju ghall-massimu ta' zmien sena u b'rati stagjonali jew bil-gurnata, bil-gimgha, kull hmistax, jew fix-xahar li tvarja skont l-istagun.

38. Ir-rikorrenti tal-anqas sa minn meta pprezentaw ir-rikors taghhom ghall-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni kienu jafu li l-pretensjoni taghhom kienet qed tigi kontestata u rezistita mill-Awtorita` kompetenti[13] u li ghalhekk il-legittimita` tal-pretensjoni taghhom setghet tigi stabbilita biss billi tigi accertata gudizzjarjament quddiem il-Qorti kompetenti ta' gurisdizzjoni ordinarja. Ir-rikorrenti, izda, ma adixxewx lil dik il-qorti qabel intentaw il-proceduri kostituzzjonali prezenti bil-konsegwenza li sabu ruhhom f'pozizzjoni li ma jistghux jissodisfaw lil din il-Qorti li huma verament ghandhom fost l-assi

[12] Ara depożiżżjonijiet ta' Dr Robert Vassallo (fol. 105-108) u ta' David Bugeja (fol. 263-264)
[13] Ara risposta tal-Awtorità għat-Trasport f'Malta fol. 288

taghhom il-possediment konsistenti fid-dritt permanenti ghal irmig ghal zmien indefinit kif pretiz minnhom. Anzi, is-sentenzi tal-qrati huma pjuttost fid-direzzjoni opposta[14].

39. Huwa minnu li n-nuqqas ta' ezawriment tar-rimedji ordinarji ma jistax izjed f'dan l-istadju jigi invokat mill-intimati sabiex jinducu lil din il-Qort tiddeklina milli tezercita l-gurisdizzjoni kostituzzjonali taghha anki ghaliex, safejn l-appell tal-Avukat Generali seta' jiftiehem li kien qieghed jitlob ir-revoka tas-sentenza appellata f'dan ir-rigward, dan gie minn din il-Qorti michud[15].

40. B'danakollu il-fatt li l-appellati ma adixxewx lill-Qorti ta' kompetenza ordinarja sabiex id-dritt pretiz minnhom jigi rikonoxxut gudizzjarjament fid-dawl tad-dissens tal-intimati iqeghdhom fl-impossibbilita` li jippruvaw ghas-sodisfazzjon ta' din il-Qorti li huma tassew ghandhom il-possediment li jilmentaw li qed jigu jew ser jigu privi minnu.

41. Fid-dawl tal-konkluzjoni appena raggunta li ma giex pruvat li r-rikorrenti kellhom bhala parti mill-possedimenti taghhom id-dritt minnhom pretiz, anqas jistghu r-rikorrenti jinvokaw xi *legitimate expectation* li ma jittehdilhomx dritt li fil-fatt ma jirrizultax li kellhom.

[14] Ara s-sentenzi PA Emanuel Gatt et v Awtorità Marittima ta' Malta, 7/7/2004; PA White Wave Limited v Awtorità Marittima ta' Malta, 2/12/2004
[15] *Vide* para. 24 *supra*

42. F’dawn ic-cirkostanzi, ghalhekk, din il-Qorit ma tista’ qatt issib li gie vjolat id-dritt fundamentali tar-rikorrenti kif sancit bl-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni jew kif sancit bl-Artikolu 37(1) tal-Kostituzzjoni u in vista ta’ dan ma hemm ebda htiega li din il-Qorti tidhol biex tikkonsidra l-aggravji l-ohra tal-appellanti.

Decide

Ghar-ragunijiet premessi l-Qorti tilqa’ l-appelli tal-Avukat Generali u tal-Awtorita` ghat-Trasport f’Malta u tirriforma s-sentenza appellata billi (a) tikkonfermaha fejn illiberat lill-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Kommunikazzjoni mill-osservanza tal-gudizzju u fejn cahdet it-tieni eccezzjoni tal-Avukat Generali u tal-Ministru ghat-Trasport u Telekomunikazzjoni (b) tikkonfermaha fejn astjeniet milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tat-tielet talba tar-rikorrenti appellati u (c) thassarha fil-bqija salv il-premess.

L-ispejjez taz-zewg istanzi jkunu kollha a karigu tar-rikorrenti *in solidum* bejniethom hlief dawk tat-tieni eccezzjoni tal-Avukat Generali u tal-Ministru ghat-Trasport, Infrastruttura u Komunikazzjoni li l-ispejjez taghha fl-ewwel istanza ghandhom ikunu a karigu tal-istess Avukat Generali u Ministru *in solidum* bejniethom waqt li l-ispejjez taghha f’din l-istanza jkunu a karigu tal-Avukat Generali.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------